

Una gavella

(ALDC, IV, 825. Una gavella. Nombre de manades per gavella)

Una *gavella* és un “conjunt de manats o falcades d’espigues que el segador pot encloure dins la mà i que després deposita en terra per a formar amb algunes gavelles la garba” (DCVB). Aquests *manats*, en nombre variable depenent de la dimensió de la garba, es diuen també, segons les poblacions, *manades*, *manolls*, *manollades*, *punyats*, *grapats*, *rapats*, *braçats*, *falcats*, *falcades*, *falçades*, *estassades*, *cops de volant*. El mot *gavella* (s. XVI) prové del gál·lic *GABELLA (REW, DCVB) o, més probablement, d’un der. del llat. vg. CŌVUS, var. de CAVUS ‘buit’, aplicat a la ‘conca de les mans; allò que hi cap’ (cf. it. *covone* ‘gavella’); se’n coneixen les var. *gaveia* 43, amb iodització ultracorrecta; *gavell* (s. XV), forma masculinitzada; *garbella* 35, 127 i *garbell* 104, encreuats amb *garba* 91, 176, 178, que en aquestes dues darreres poblacions, per metonímia, s’ha confós amb *gavella*, i del qual *garbó* 188 en seria un der. dim.; *gavilla* 92 és pres de l’arag. o del cast., com també *fardo* 62. *Feix* fa referència al conjunt d’espigues sense lligar.

Allò que s’agafa amb el braç és l’origen del *braçat* (var. *braçada* 31), i del que es pren amb la mà, de *manada* 76, 187 i *manoll* 89, aquest ja provinent del llat. vg. MANŪCLU (< llat. cl. MANIPULUS, amb canvi de sufix; cf. cast. *manejo*, port. i gall. *molho*); com es pot veure, *manoll* es diu més al nord de la línia Lleida-Tortosa, contra l’afirmació del DECat, a més d’usar-se en alg. (*manol* 85).

Estassada 15, 18, 21, 24, 44 és postverbal de *estassar* (s. XIX), format de *estès* (< llat. EXTENSUS) i *ajaçar*, der. de *jaç* (< *JACIUM, der. de JACERE > *jaure*), al·ludint a les espigues esteses, ajaçades.

La idea de ‘munt’ és present en *muntó* 174 (var. *montó* 175), der. de *munt* (veg. mapa 534), i *pilot* 13, 17, der. de *pila* (< llat. PĪLA) amb el suf. -ot (veg. ALDC, mapa 825).

Geolingüísticament, *gavella* (i, menys, *gavell*) domina quasi la totalitat del territori.

En el sentit estricte, *gavella* és el mot normatiu des del DG₁, 1932.

